

FHM 4860 Søbyvej Nord, Lp 6006

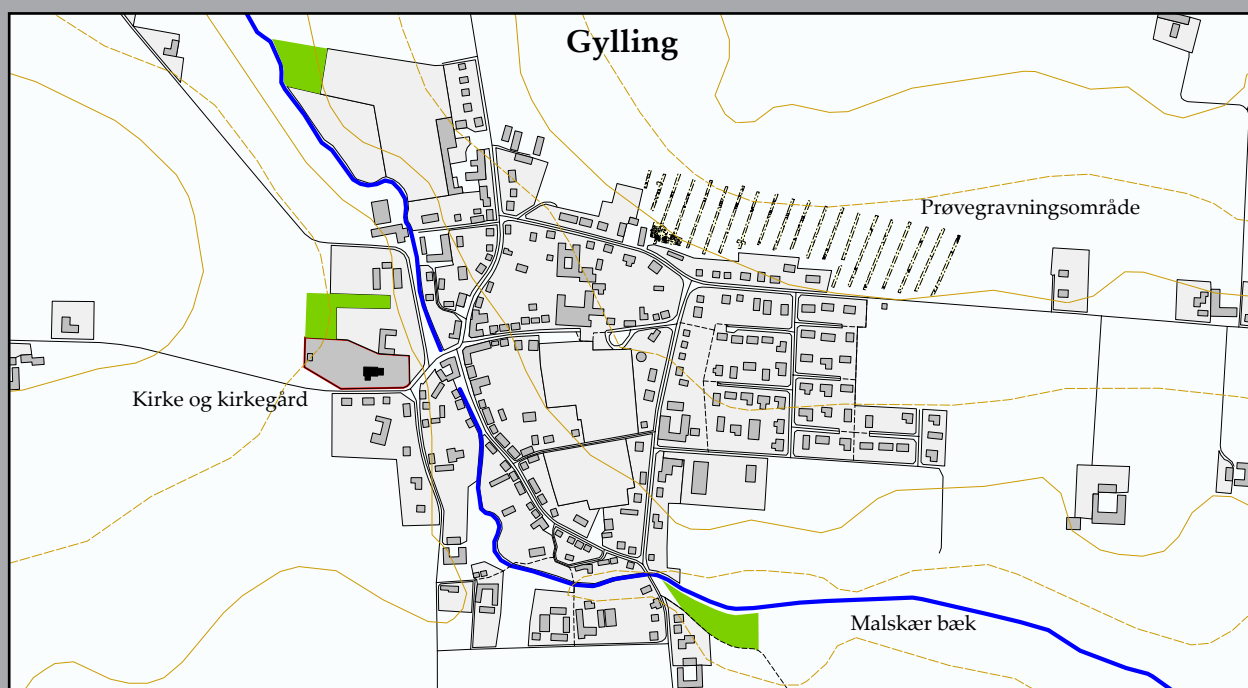
Gylling sogn, Hads herred

Odder kommune

Stednr.: 15.02.05

KUAS J.nr.: 2003-2122-1751

Bygherrerapport

Resumé: I de i alt 20 søgegrøfter blev der i den nordlige del af det undersøgte område fundet levn fra jægerstenalder eller yngre stenalder. I det sydvestlige hjørne af området blev der fundet bopladsspor, antageligt fra yngre bronzealder, i form af mindst to langhuse og muligvis flere hegnsforløb. Desuden fandtes flere relativt dybe affaldslag, som dog i flere tilfælde var af nyere dato.

Moesgård Museum

FHM 4860

Søbyvej Nord, Lp 6006

Gylling sogn, Hads herred

Odder kommune

Stednr.: 15.02.05

KUAS J.nr.: 2003-2122-1751

Bygherrerapport

Indhold

Resumé.....	3
Indledning.....	3
Administrative data.....	3
Øvrige data.....	3
Topografi og jordbeskrivelse.....	3
Udgravningsmetode.....	4
Udgravningens resultater.....	4
Det nordlige flintområde.....	5
Det sydvestlige bosættelsesområde.....	5
Hus 1.....	5
Hus 2.....	7
Øvrige anlæg.....	8
Fremtidige undersøgelser.....	9
Litteratur.....	9

Resumé

I forbindelse med byggemodning af et fem ha. stort område nord for Søbyvej i Gylling blev der i efteråret 2007 foretaget en større forundersøgelse. I de i alt 20 søgegrøfter blev der i den nordlige del af det undersøgte område fundet levn fra jægerstenalder eller yngre stenalder. I det sydvestlige hjørne af området blev der fundet bopladsspor, antageligt fra yngre bronzealder, i form af mindst to langhuse og muligvis flere hegnsforløb. Desuden fandtes flere relativt dybe affaldslag, som dog i flere tilfælde var af nyere dato.

Indledning

I forbindelse med byggemodning af et fem ha. stort område i Gylling nord for Søbyvej (Lokalplan nr. 6006), anbefalede Moesgård Museum at der blev foretaget en større arkæologisk forundersøgelse, jævnfør Museumslovens § 25. Der er ikke tidligere gjort arkæologiske fund på stedet. Området bestod dog af et meget svagt mod nord skrånende terræn, hvorpå fortidig bebyggelse kunne være en mulighed. Desuden lå den vestlige del af det prøvegravede område ret tæt ind mod den nutidige Gylling by, hvorfor en ældre bosættelse især her blev anset som en mulighed.

Administrative data

I henhold til Museumslovens §25-27 blev Moesgård Museum 14. maj 2007 kontaktet af Odder kommune, Teknisk Afdeling, Rådhusgade 3, 8300 Odder forud for byggemodning af lokalplansområde nr. 6006. Kontaktperson var Esbern Kindt. Budgettet, der lød på 84.835,14 kr. blev godkendt i Kulturarvstyrelsen den 14. juni 2007 af Birgit Andersen og 24. august af Esben Kindt på bygherres vegne.

Den større forundersøgelse er i henhold til Museumsloven betalt af bygherre. De samlede udgifter beløber sig til 83.015,83 kr.

Moesgård Museum er ansvarlig for de arkæologiske undersøgelser. Originaldokumentation opbevares i museets arkiv under journalnr. FHM 4859.

Øvrige data

Den større forundersøgelse fandt sted 18.-28. september 2007 med bemanding af cand.mag Peter Mose Jensen. Samme har stået for bearbejdning og beretningsskrivning. Opmåling er udført af landmålerassistent Ib Radoor. Der er anvendt gravemaskine fra Terp Maskinudlejning.

Topografi og jordbeskrivelse

Det prøvegravede areal var let skrånende opad mod nord, men hældningen var ikke større, end at der sagtens kunne forefindes bosættelse overalt indenfor det udgravede område. Umiddelbart nord for den nordvestlige del af udgravningen findes en lav bakketop.

Den udgravede jord var alle steder meget homogen. Muldlaget varierede noget i tykkelse prøvegrøfterne imellem fra 30 cm. og op 90 cm. i en enkelt grøft. Generelt var jordtykkelsen på fra ca. 35-60 cm. Muldlaget var overalt næsten fri for større sten og meget fed og leret. Selve undergrunden består langt overvejende af stenfri, sandet, blød gulbrun undergrundsler.

Udgravningsmetode

Området blev udgravet i 20 ca. 3 m. brede søgegrøfter med ca. 20 m. mellemrum. Længden på søgegrøfterne varierede på mellem 24 og 106 m. Samlet længde på søgegrøfterne var ca. 1680 m.

De udgravede prøvegrøfter blev i forbindelse med udgravningsbeskrivelsen givet numre fra 1-20 fra øst mod vest (fig. 1).

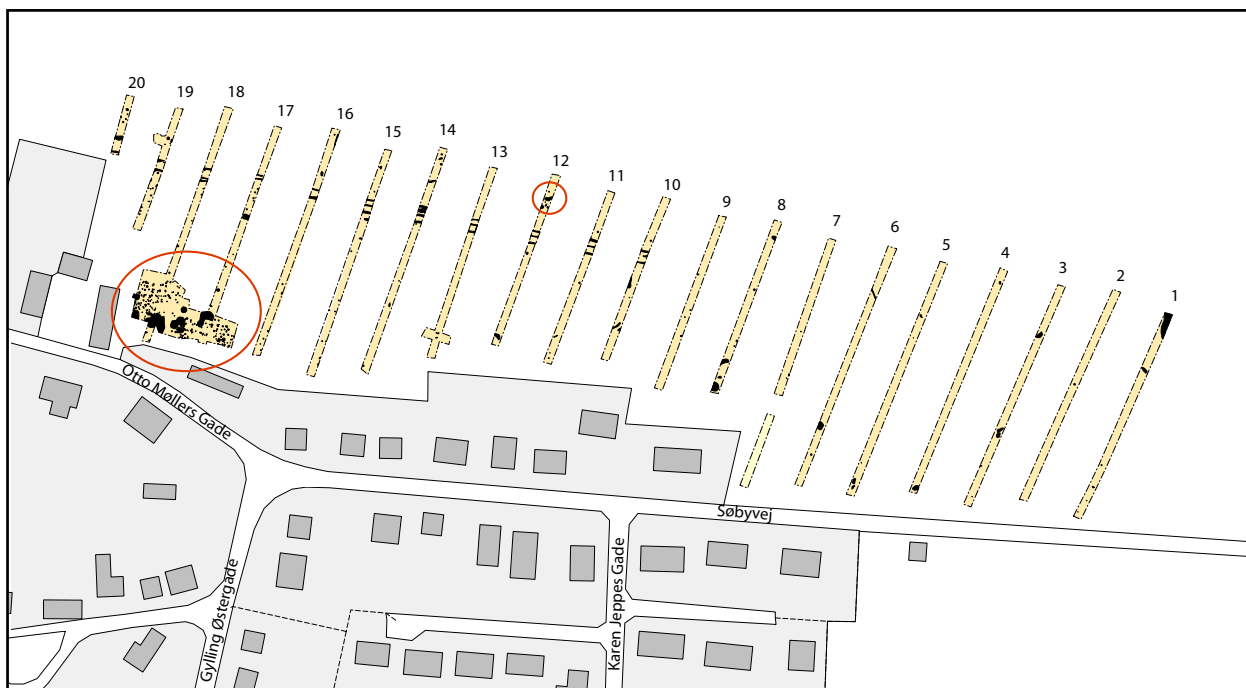

Fig. 1. Oversigtskort med grøfternes placering i forhold til eksisterende bebyggelse samt deres indbyrdes nummerering. Tilføjelse er med cirkler de to fundområder markeret: Nordligst i grøft 12 en flintkoncentration og bopladsen ved den store cirkel.

Udgravningsresultater

Arkæologiske efterladenskaber forekom relativt sporadisk indenfor det prøvegravede område. Spor i jorden efter stolpehuller fandtes spredt i området. Mange af disse fremstod dog ud fra fyldfarver som nyere anlæg. I fylden fra flere stolpehuller kunne der desuden observeres rester af træstolper, hvilket bekræfter tolkningen af mange stolpespor som nye. Ifølge lokale kilder har der tidligere været hestefold i den vestlige del af det prøvegravede område, hvorfor der i hvert fald her må have været nedgravet en del stolper.

Arkæologiske fund fandtes også kun i små mængder spredt i udgravningsområdet. Det drejer sig her hovedsageligt om mere eller mindre sikre flintafslag samt keramikskår og rester af brændt lerklining.

De arkæologiske fund og anlæg koncentrerer sig hovedsageligt i to områder, der fortjener en nærmere beskrivelse.

Det nordlige flintområde

I den nordlige del af grøft 12 blev der fundet en mindre koncentration af flintafslag samt et fragment af en flækkeskraber (fig. 1 og 2). Flækkeskraberen kan sandsynligvis dateres til jægerstenalder, men det kan ikke udelukkes, at den i stedet kan tilhøre den efterfølgende bondestenalder (Petersen 1993: 68-69).

Flækkeskraberen lå på toppen af undergrunden, men hovedparten af de øvrige fund fra dette område lå placerede i nogle mindre, brunlige, sandede og meget lave, irregulære fyldskifter uden synlig struktur (se fig. 2). Disse lave fyldskifter fandtes enkelte andre steder i prøvegravningsområdet og repræsenterer formodentlig smårester af ældre kulturlag, der ikke er blevet bortpløjet.

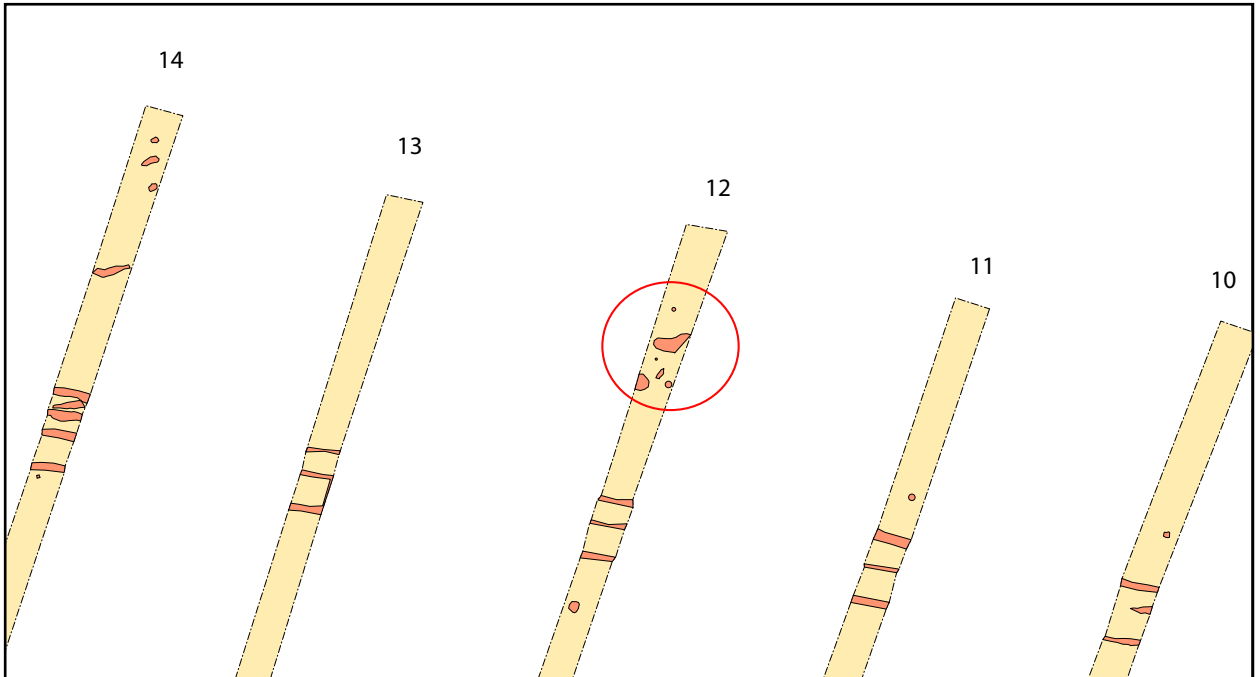

Fig. 2. Nordlige flintområde i grøft 12.

Det sydvestlige bosættelsesområde

I den sydvestlige del af prøvegravningsområdet, i den sydlige del af grøfterne 17 og 18, afdækkedes en række bopladsspor, bl.a. i form af spor efter to eller flere huse, et antal stolpehuller, samt fyldskifter.

I forbindelse med prøvegravningen blev søgegrøfterne udvidet i dette område, for at afdække husenes grundrids.

To huse kunne med sikkerhed erkendes. De beskrives nedenfor som henholdsvis Hus 1 og 2. Desuden var der noget usikre spor der kan tolkes enten som noget urelle huse eller som hegnsforløb. De omtales under ”Øvrige anlæg”.

Hus 1

Hus 1 er orienteret V-NV/Ø-SØ og er et treskibet langhus, der dækker A-numrene A6- A17 + A30 (se fig. 3 og 4). Huset udgøres af sporene efter i alt mindst 4 sæt tagbærende stolper. A16 – A17 markerer muligvis sporene efter to vestlige gavlstolper men det er dog også muligt at de repræsenterer

et femte sæt tagbærende stolper. Fylden i stolperne var generelt mørk, grå og leret.

Enkelte af stolpesporene i huset blev snittet, hvorved dybden på stolpehullerne viste sig at være relativt lav med generelle dybder på ca. 20 cm. Et enkelt stolpehul – A7 havde dog en dybde på 35 cm.

Huset har været mindst 9,5 m langt, men den oprindelige længde kan dog ikke afgøres med sikkerhed, da husets udstrækning muligvis har fortsat udenfor det udgravede område mod øst. Desværre kunne feltet dog ikke udvides videre denne vej pga. en nuværende husgrund øst for udgravningsfeltet.

Af øvrige træk ved huset skal nævnes A30, der bestod af et mindre cirkulært, sort fyldskifte med brændte sten, der formodentlig markerer et ildsted i husets vestende.

Anlæggene i Hus 1 viste sig at være relativt fundtomme. Dog blev et enkelt facetteret, sortbrændt randskår, med lige rand, X16 fundet i fylden i stolpespor A15 (se fig. 3). Dateringen på dette skår er noget usikker men det er sandsynligt at skåret er fra yngre bronzealder.

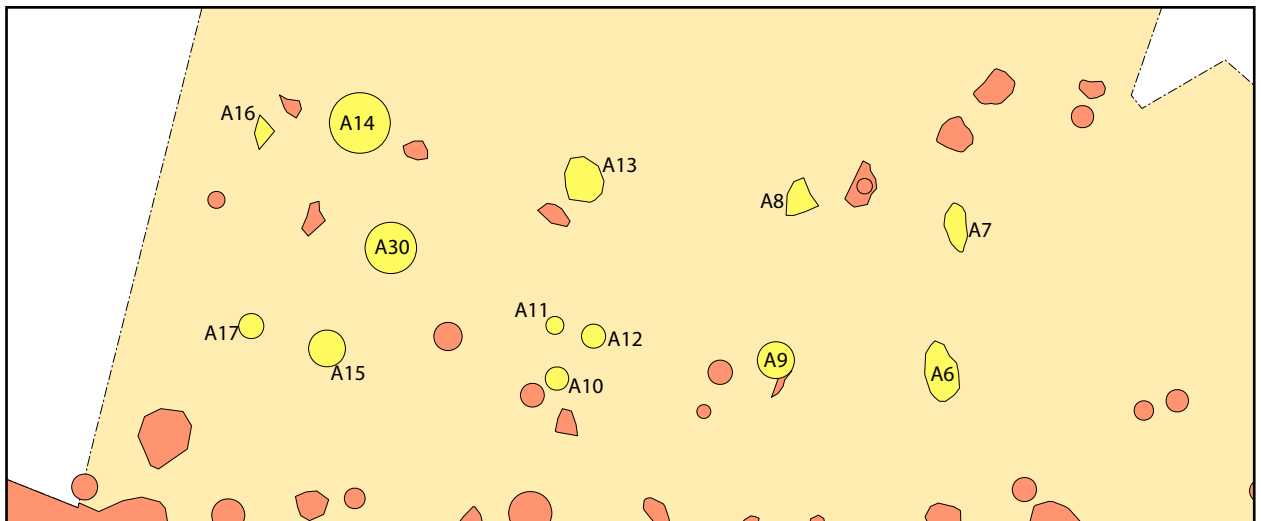

Fig. 3. Anlæg der kan knyttes til Hus 1 samt deres Anr.

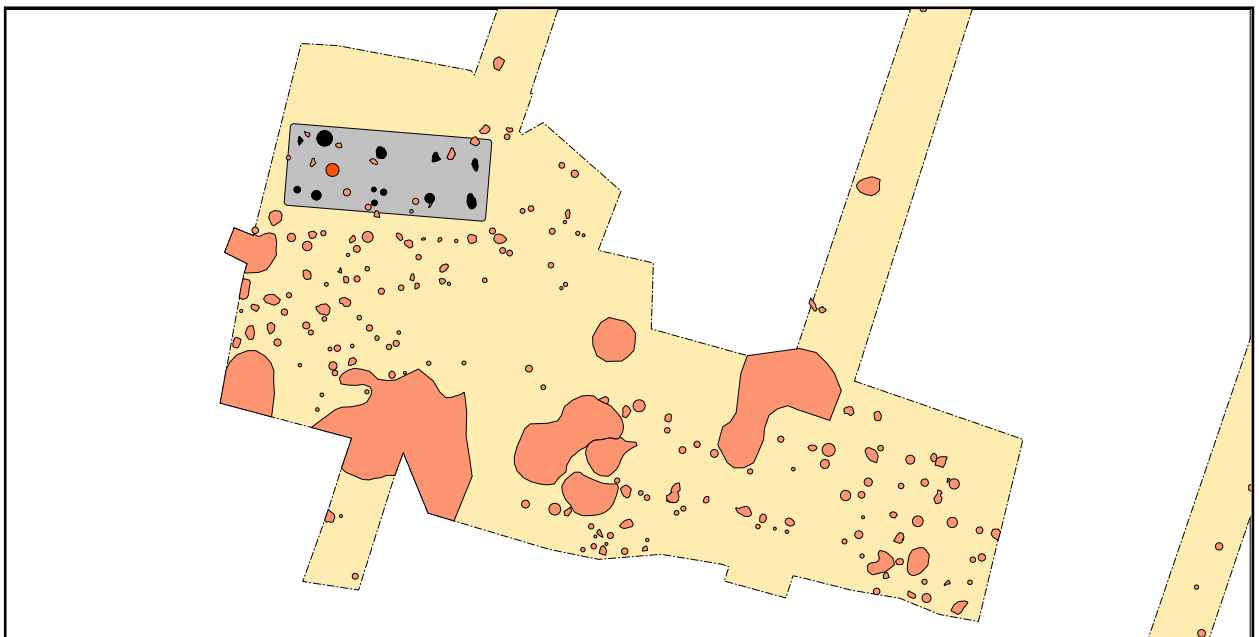

Fig. 4. Placeringen af Hus 1.

Da den normale huslængde i yngre bronzealder er på ca. 15-20 m (Jensen 2006: 349) vil huset fra Gylling med en længde på ca. 10 m have været et ret lille hus i perioden.

Hus 2

Hus 2, der ligesom Hus 1 er et treskibet langhus dækker anlægsnumrene A18-A29 + A49-A50 og er placeret umiddelbart syd for Hus 1. Tilsyneladende er dette hus ligesom Hus 1 markeret med sporene efter 4 sæt tagbærende stolper. Det er dog muligt, at der har været et femte mere irregulært sæt tagstolpespor placeret mod øst (Stolpe A49 og A50). Tilsyneladende er huset afgrænset både mod øst og vest (se fig. 6). Orienteringen af huset er rent øst-vest.

Længden mellem østligste og vestligste stolpesæt kunne måles til ca. 7,5 m. eller 9,5 m. hvis man inddrager det femte stolpesæt mod vest. Fylden i alle stolpehuller, der hører til Hus 2 var mørk, grå og leret som ved Hus 1 og dybderne på stolpehulssporene var alle steder på ca. 15-20 cm. Mellem

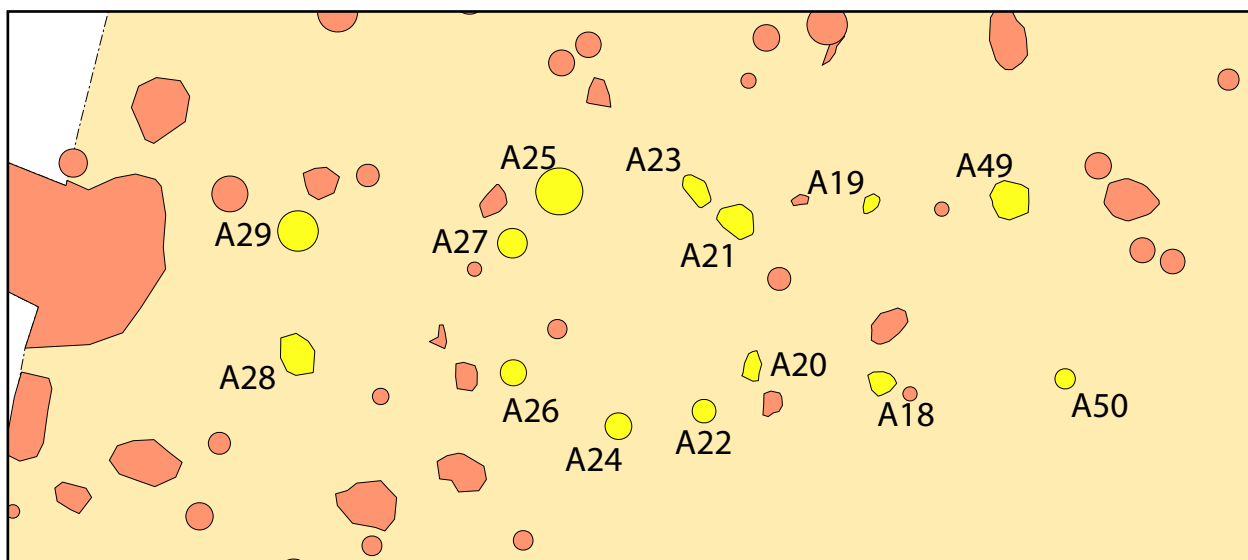

Fig. 5. Anlæg der knyttes til Hus 2 samt deres Anr.

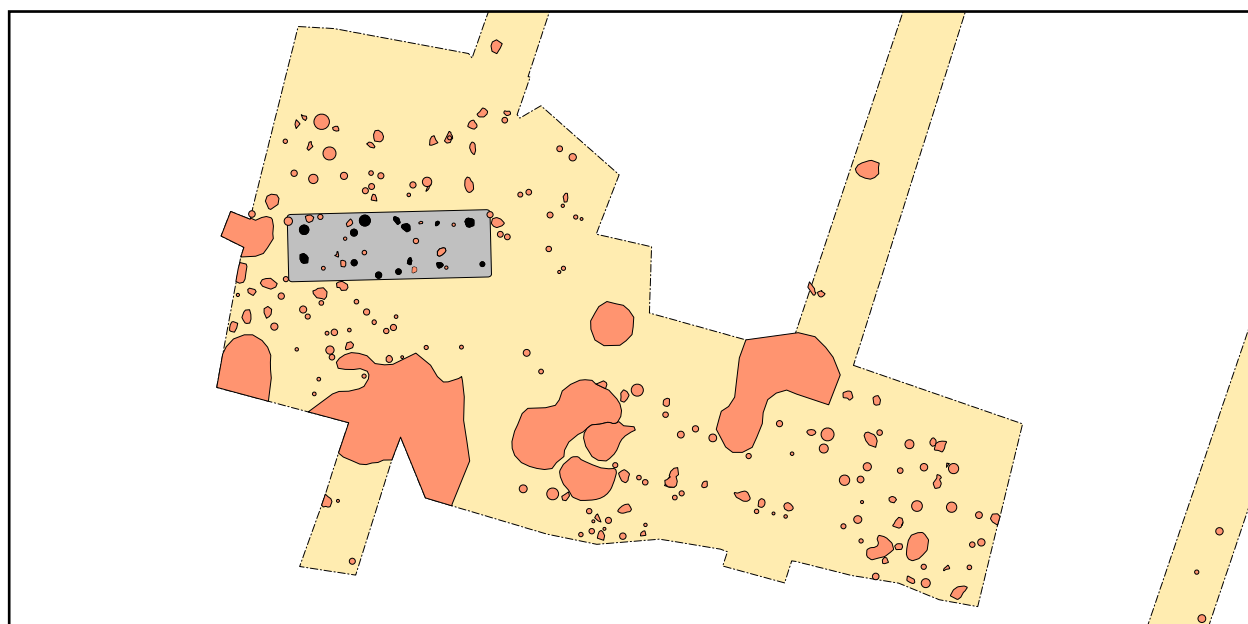

Fig. 6. Placeringen af Hus 2.

3. og 4. sæt stolpehuller set fra øst fandtes fire stolper (A22-25), der muligvis repræsenterer indgangsstolper.

Der fandtes ingen fund i anlæggene, der hørte til Hus 2, og huset kunne derfor ikke dateres. Da fyldskiftefarverne ligner farverne på fyldskifterne i Hus 1, er en datering nogenlunde samtidig med dette hus sandsynlig.

Øvrige anlæg

Af øvrige anlæg i området fandtes et 3. og et 4. muligt hus, (hus 3 + 4, som ses markeret på fig. 7). Disse huse er placeret i forlængelse af hinanden godt 10 m. syd for hus 2. Ligesom de øvrige huse i området er begge de sidstnævnte treskibede og markeret af 4 sæt tagbærende stolper

Blandt andet fordi de tagbærende stolper ville stå meget irregulært placeret for hus 3's vedkommende og usædvanlig tæt for hus 4. vedkommende, er den sandsynligste tolkning dog, at stolperne i disse huse snarere er spor efter hegnsforløb. Der findes således flere øst-vest orienterede forløb af stolperækker ved siden af hinanden i dette område af udgravningen, hvori også stolpesporene efter hus 3 og 4 ville kunne indgå. I fylden fra stolpehullerne i husene og de øvrige mulige hegnsstolper fandtes flere ukarakteristiske lerkarskår, samt brændt lerklining.

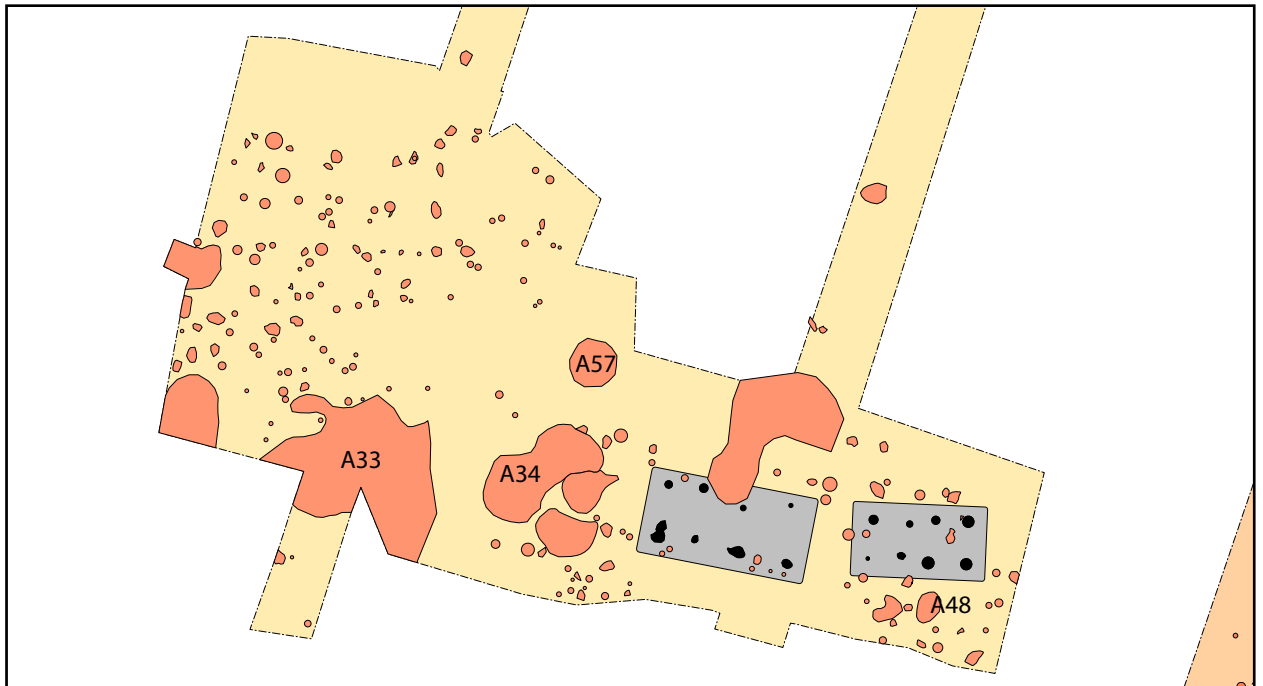

Fig. 7. Hus 3 (til venstre) og Hus 4. Der kan dog også være tale om hegnsforløb. Desuden er gruber, der omtales i teksten, markeret.

I udgravningsområdet fremkom flere store, mørke, grå og lerede fyldskifter A31 – A36, samt et mindre, helt cirkulært fyldskifte, A57. Ved de fleste af disse fyldskifter blev der foretaget snit eller lavet prøvehuller. A57 blev som udgangspunkt anset som en mulig brønd. Da den blev snittet (se fig. 7) viste den sig dog i stedet for, at være en lav nedgravning med rette sider og flad bund. I nedgravningsfylden fandtes en del ubrændte knogler, der sandsynligvis er fra nyere tid, hvorfor dette anlæg derfor formodentlig er yngre end husene på stedet.

Det samme gælder det tilnærmelsesvis cirkulære anlæg A48, hvori der ligeledes fandtes flere nyere udseende, ubrændte knogler, samt A34 hvori der både fandtes flintafslag og små stykker brændt lerklining sammen med

tegl og ubrændte knogler. Sidstnævnte anlæg fremtræder som en omrodet kontekst med både nyere og ældre materiale.

De fleste af de snittede fyldskifter i området viste sig at være relativt dybe. Den sandsynligste umiddelbare tolkning er, at de formodentlig har fungeret som affaldshuller.

A33 fremstod blandt de undersøgte fyldskifter som den mest uforstyrrede forhistoriske. I det undersøgte prøvehul herfra dukkede der således en del flintafslag, en irregulær flække, samt en del ukarakteristiske bronze- eller jernalder keramikskår samt brændt lerklining op. Under kulturlaget i A33 fandtes et naturligt lag af vådt, gråt sand. En sandsynlig tolkning er at dette fyldskifte er et vandhul eller en fugtig lavning der i forhistorisk tid er blevet fyldt op med forskelligt bopladsaffald.

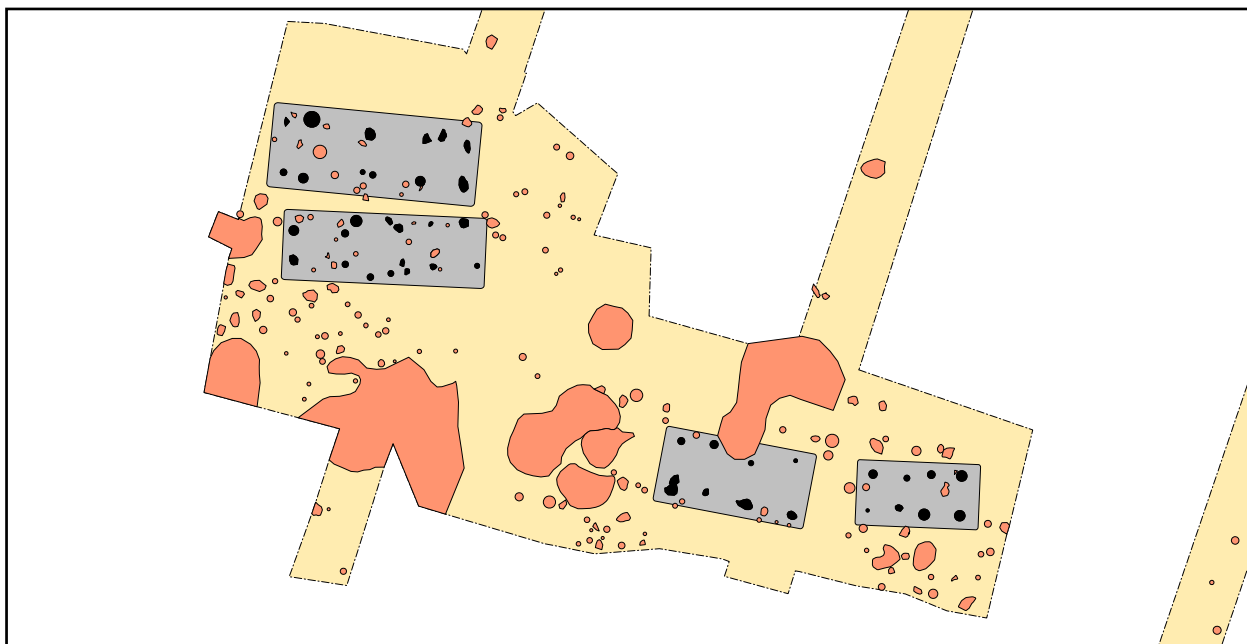

Fig. 8. Oversigtskort med alle de fundne og mulige huse.

Fremtidigt arbejde

Moesgård Museum anser det ikke for påkrævet, på baggrund af resultaterne fra den udførte forundersøgelse, at foretage yderligere arkæologiske undersøgelser.

Litteratur

Jensen, Jørgen 2006: *Danmarks Oldtid. Bronzealder, 2000-500 f.kr.* Gyldendal.

Petersen, Peter Vang 1993: *Flint – fra Danmarks Oldtid.* Høst & Søn

Moesgård Museum 13. november 2007

Peter Mose Jensen